

การรู้เท่าทันสื่อ ประโยชน์และการนำไปใช้ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Media Literacy Advantages and Applications A Case Study of Nakhonpathom
Rajabhat University

มาริษา สุจิตวานิช¹ และเยาวภา บัวเวช²
(Marisa Sujittavanich and Yaowapa Buawech)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ประโยชน์ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา และ 2. การนำไปใช้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา ประชากรของการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่เรียนเกี่ยวกับ “การรู้เท่าทันสื่อ” จำนวน 86 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่สร้างและพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ประโยชน์ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) นักศึกษาเห็นความสำคัญของคุณค่า คุณธรรม จริยธรรม ที่บุคคลพึงมีทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคม 2) นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อต้องมีและ 3) นักศึกษา สามารถเลือกรับข่าวสารหรือเนื้อหาต่าง ๆ จากสื่อที่ดีที่มีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาเองได้

2. การนำไปใช้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) นักศึกษาจะผลิตเนื้อหาข่าวสารและสื่อ โดยมีการวิเคราะห์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนด วัตถุประสงค์ และกลวิธีในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม 2) นักศึกษาจะแสวงหาเนื้อหาข่าวสารที่นักศึกษา ต้องการจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ และคัดเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ถูกต้อง และจัดการได้อย่างเป็นระบบ และ 3) นักศึกษาจะผลิตสื่อ โดยเลือกใช้สัญลักษณ์ เทคนิคทางด้านภาพและ เสียงต่าง ๆ เพื่อสร้างความหมาย สื่ออารมณ์ และความงามทางศิลปะ

คำสำคัญ: การรู้เท่าทันสื่อ, ประโยชน์, การนำไปใช้, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹⁻² อาจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 73000

Dr. Lecturer Faculty of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University 73000

***งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม แห่งชาติ

Corresponding author: Voon58@hotmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were to study 1) exploring advantages of media literacy education during semester-long course 2) analyzing how students read, interpret media texts and implement media literacy knowledge in daily life. The study evaluates perception and knowledge application of 86 bachelor program students from media literacy course at Nakhon Pathom Rajabhat University, by purposive sampling, the questionnaire was designed to collect survey data for quantitative research and data were analyzed by frequency mean and standard deviation .

The findings of this research were as follows:

1. Overall, the first three aspects evaluated to be very satisfied through the advantages of media literacy are 1) Students recognize the importance of the moral, values and ethics toward themselves, community and society. 2) Students are aware of the importance of professional ethics that media professionals must have. 3) Students can choose to receive news or content from good quality media and benefit students

2. The first three aspects evaluated to be very satisfied through the application of media literacy are 1) Students will produce news content and media by setting appropriate target, objectives, and communication strategies 2) Students will search for news content from various sources such as internet and social media. Also, students can select information which is reliable, accurate, and systematically manageable and 3) Students can produce media by choosing symbols, various audiovisual techniques to create meaning, communicating emotion and artistic beauty.

Keywords : Media Literacy, Advantages, Applications, Nakhonpathom Rajabhat University

Article history: Received 4 April 2020

Revised 9 September 2020

Accepted 11 September 2020

SIMILARITY INDEX = 0.00 %

1. บทนำ

ด้วยพัฒนาของเทคโนโลยีการสื่อสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย และแพร่กระจายผ่านสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อกระแสหลักอย่างโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่อทางเลือกรายอื่นอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้ผู้บริโภคสื่อเกิดเสรีภาพในการเสพข้อมูลข่าวสารได้อย่างอิสระอีกทั้งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้รูปแบบของการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไป โดยผู้รับสารมีสถานะเป็นได้ทั้งผู้บริโภคสื่อและผู้ส่งสารในเวลาเดียวกัน สถานะของการสื่อสารจึงไร้การควบคุมทั้งขอบเขตและเนื้อหา และนำไปสู่ประเด็นที่ว่าเมื่ออยู่ในฐานะของผู้รับและผู้ส่งสารในเวลาเดียวกันจะมีวิธีการใช้สื่ออย่างไรให้เกิดประโยชน์โดยไม่ตกเป็นเหยื่อของสื่อ

เนื่องจากผลกระทบต่อพฤติกรรม ทักษะคติ ค่านิยม โดยเฉพาะผลที่เกิดกับตัวผู้รับสื่อและสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนซึ่งผู้ที่มีโอกาสเข้าถึงสื่อได้มากและมีความต้องการที่จะแสวงหาข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาที่น่าสนใจส่วนใหญ่จะเป็นไปตามกลไกทางการตลาด ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณา เกมโชว์ ละคร ภาพยนตร์ ศิลปิน ดาราที่เน้นการสร้างภาพลักษณ์ สร้างการยอมรับหรือกระแสนิยมให้กับช่องหรือสื่อของตนเอง โดยมีประโยชน์ทางธุรกิจแอบแฝง รวมถึงการนำเสนอเนื้อหาเกินจริง แต่งเติม สร้างภาพหรือบิดเบือนความจริง การนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อดังกล่าวจึงเป็นการพยายามมุ่งโน้มน้าวชวนเชื่อให้เยาวชนหลงเชื่อไปตามกลไกทางการตลาด

จะเห็นได้ว่า เยาวชนควรจะต้องมีการเรียนรู้สื่อต่าง ๆ ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของการเสพสื่อการเรียนรู้เพื่อการเท่าทันสื่อจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเร่งสร้างการรับรู้ ความเข้าใจและทักษะในการบริโภคสื่อเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นอย่างที่ โทมัส อภิวันทนากร (2552 : 12) ได้กล่าวไว้ว่า การรู้เท่าทันสื่อเป็นแนวคิดที่สำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะช่วยให้คนเราสามารถรับรู้ เข้าใจ ประเมินและสร้างสรรค์เนื้อหาสื่อโดยไม่ถูกรอบงำจากสื่อ รู้จักใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของตนเองและสังคม จึงเป็นสภาวะที่เกิดจากความสามารถของบุคคลในการวิเคราะห์ความหมายของเนื้อหา และประเมินคุณค่าและเจตนาที่สื่อนำเสนอผ่านเทคนิควิธีการต่าง ๆ และเป็นการพัฒนาความคิดอ่านและปัญญาที่มีเป้าหมายสูงสุด

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ การรู้เท่าทันสื่อจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามลำพัง แต่จำเป็นต้องส่งเสริมโดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในสถานศึกษา ดังที่ โครงการวิจัยมันส์เท่าทันสื่อ (2552 : 14) ได้เขียนไว้ว่า ผู้สอนจำเป็นต้องอาศัยสื่อการเรียนการสอนในการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนเพื่อเป็นเพิ่มมุมมองและรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้เรียน การเพิ่มการตระหนักรู้ในกระบวนการสื่อสารโดยต้องไม่มีการกำหนดความผิดถูก แต่เน้นความเข้าใจที่เพิ่มมากขึ้นของผู้เรียน ผู้สอนควรที่จะเลือกสรรคำถามที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดการแลกเปลี่ยนได้ การสนทนาต้องเน้นการกระตุ้นและสร้างการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ฟังและผู้ตอบสนองต่อคนอื่นเพื่อการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ใหม่ ๆ

ดังนั้น ผู้เรียนแต่ละคนจึงมีความความสนใจ และความสามารถในการสื่อสารที่ต่างกัน บางคนถนัดการพูดและถ่ายทอดได้ดี บางคนชอบฟังอย่างเดียว ในขณะที่บางคนชอบเขียน ผู้สอนจึงจำเป็นต้องใช้สื่อในการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย นอกจากกิจกรรมแล้ว ผู้สอนอาจต้องมีการเลือกใช้สื่อที่เป็นเอกสาร

ตำรา สื่อซีดี ภาพประกอบ เพื่อเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจถึงหลักการและวิธีการในการเรียนรู้การเท่าทันสื่อ ร่วมด้วย นอกจากนี้ องค์กรทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจึงควรมุ่งส่งเสริมและกระตุ้นให้เยาวชนและคนในสังคมตระหนักถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อเพื่อที่จะสามารถก้าวข้ามหลุมดำแห่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างปลอดภัย

จากความสำคัญข้างต้น จึงเป็นที่มาของการจัดทำโครงการวิจัยเรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อ ประโยชน์และการนำไปใช้ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม” โดยคณะผู้วิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ให้ดำเนินการจัดทำโครงการวิจัยเพื่อศึกษาประโยชน์ของการรู้เท่าทันสื่อและการนำไปใช้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาสื่อการสอนและหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อ อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนและประชาชน รวมทั้งการสร้างสังคมการเรียนรู้ให้เกิดพัฒนาความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาประโยชน์ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาการนำไปใช้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การรู้เท่าทันสื่อ ประโยชน์และการนำไปใช้ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม” นี้ได้ทำการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสร้างกรอบแนวคิดได้แก่

2.1 แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อ

ความหมายของ “การรู้เท่าทันสื่อ” ได้มีองค์กรต่าง ๆ ที่ทำงานด้านการรู้เท่าทันสื่อและนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความ นิยามที่หลากหลายและแตกต่างกัน ดังนี้

Silverblatt & Eliceiri (1997 : 48) ได้นิยามความรู้เท่าทันสื่อว่า เป็นทักษะการคิดแบบวิพากษ์ที่ทำให้ผู้รับสื่อ สามารถแปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับผ่านสื่อมวลชน และช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะการวิจัย เนื้อหาของสื่อได้อย่างเป็นอิสระ

Potter (2014 : 20) การรู้เท่าทันสื่อว่า เป็นมุมมองของบุคคลที่ก่อร่างขึ้นจาก 3 ส่วน ได้แก่ โครงสร้างความรู้ การใช้เครื่องมือ และความตั้งใจในการเปิดรับสื่อและแปลความหมายสารในสื่อที่บุคคลเปิดรับ โดยบุคคลผู้รู้เท่าทันสื่อจะใช้โครงสร้างความรู้ของตัวเองในการตีความสาร ซึ่งเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการสร้างความรู้ของผู้รู้เท่าทันสื่อคือทักษะ 7 ประการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ การประเมิน การจำแนกกลุ่ม การใช้เหตุผลแบบอุปนัย การใช้เหตุผลแบบนิรนัย การสังเคราะห์ และการสรุปสาระสำคัญ

จากความหมายของการรู้เท่าทันสื่อสรุปได้ว่า การรู้เท่าทันสื่อ นั้น คือ การที่บุคคลมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ตนต้องการ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ มีความสามารถในการทำความเข้าใจ ตีความเนื้อหาสาระ ประเมินสาร และสามารถสร้างสรรค์/ผลิต สารในรูปแบบต่าง ๆ ภายใต้บริบทที่หลากหลาย

2.2 การจัดการเรียนการสอนในกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อ

Potter (2004 : 75-94) เสนอว่า ในการจัดทำองค์ความรู้ในการรู้เท่าทันสื่อ และหลักการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการรู้เท่าทันสื่อในประเทศ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา และไทย ดังนี้ การจัดทำองค์ความรู้ตามแนวคิดของพอตเตอร์นั้น เขาเห็นว่าปัจจัยหลัก 4 ประการที่เป็นองค์ประกอบหลักของการพัฒนาความรู้ด้านการรู้เท่าทันและทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ได้แก่ โครงสร้างความรู้ แรงจูงใจในการตัดสินใจ เครื่องมือของการประมวลข้อมูลข่าวสาร และการไหลของการประมวลข้อมูลข่าวสาร ซึ่งหนังสือการรู้เท่าทันสื่อในโครงการนี้ ได้จัดทำชุดความรู้ตามที่ Potter ระบุว่าองค์ความรู้สำคัญ 5 ด้านในการรู้เท่าทันสื่อ ได้แก่ ผลกระทบของสื่อ เนื้อหาของสื่อ อุตสาหกรรมสื่อ โลกแห่งความจริง และตัวตนของผู้รับสาร

2.3 การจัดทำสื่อการเรียนการสอนการรู้เท่าทันสื่อ

การจัดทำสื่อในที่นี้ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และหลักในการเรียนการสอนตามที่ระบุไว้ใน “โครงการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมประชาชนในการรู้เท่าทันสื่อ”

ทั้งนี้ในการจัดทำสื่อประกอบการเรียนสอนนี้ “โครงการสร้างความร่วมมือกับสถาบัน การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมประชาชนในการรู้เท่าทันสื่อ” ประกอบด้วย 3 ส่วนได้แก่

1. หนังสือการรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วยเนื้อหาต่าง ๆ 8 บท ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับสื่อ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสื่อ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบริบทสื่อ แนวคิดและทฤษฎีการรู้เท่าทันสื่อ อิทธิพลและผลกระทบของสื่อ การคิดเพื่อรู้เท่าทันสื่อและการใช้ประโยชน์จากสื่อ

2. คู่มือการใช้หนังสือการรู้เท่าทันสื่อ มีหลักในการจัดการเรียนการสอน ที่ระบุไว้ในโครงการนี้ ดังนี้

- 2.1 เน้นการพัฒนาผู้เรียนในลักษณะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการความรู้ภาคทฤษฎีและปฏิบัติเข้าด้วยกัน

- 2.2 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เน้นการวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดวิพากษ์และการนำไปใช้ ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและสรุป โดยให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นโดยผู้สอนคอยแนะแนวทางและกระตุ้นให้เกิดการคิด

- 2.3 ใช้วิธีการวัดและประเมินผลด้านความรู้และด้านทักษะด้วยวิธีที่หลากหลายและประเมินตามสภาพความเป็นจริง

สำหรับเนื้อหาในการใช้คู่มือการใช้หนังสือรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย แนวทางการบูรณาการการรู้เท่าทันสื่อในการจัดการเรียนการสอน บทบาทของผู้สอน สิ่งที่ผู้สอนต้องเตรียม แหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม และการประเมินผล

3. ไฟล์ตัวอย่างประกอบการสอนรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วยกรณีศึกษาจากเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการจัดทำสื่อในการเรียนการสอนทั้ง 3 ประเภทนี้ให้ความสำคัญกับผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนนั้นเป็นผู้ลงมือกระทำในการการสร้างความรู้ และการออกแบบสื่อในการจัดการเรียนการสอนนี้ยังเน้นให้นักศึกษารู้จักคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ อันเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการสร้างกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อที่เหมาะสมจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อ

2.4 การใช้ประโยชน์จากสื่อการเรียนการสอนการรู้เท่าทันสื่อ

ประโยชน์ที่ผู้สอนได้รับจากการจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนใน “โครงการการสร้างความรู้เท่าทันสื่อ” ซึ่งประกอบด้วย 1) หนังสือการรู้เท่าทันสื่อ 2) คู่มือการใช้หนังสือการรู้เท่าทันสื่อ และ 3) ไฟล์ตัวอย่างประกอบการสอนรู้เท่าทันสื่อ นั้น ประโยชน์ที่จะได้รับนั้นอาจเป็นการนำไปใช้ในการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนโดยใช้การบรรยาย การนิพนธ์ การอุปนัย การอภิปรายกลุ่มย่อย การทดลอง การสาธิต การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ การใช้กรณีตัวอย่างและอื่น ๆ

สื่อการเรียนการสอนทั้ง 3 ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นในขั้นของการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นดำเนินการสอนหรือประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นวิเคราะห์และฝึกปฏิบัติ ขั้นสรุปบทเรียน และขั้นประเมินผู้เรียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1. ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มเดียวกัน โดยศึกษาจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ได้เรียนเกี่ยวกับ “การรู้เท่าทันสื่อ” จากอาจารย์ผู้รับผิดชอบการเรียนการสอน เป็นจำนวน 86 คน

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีแจกแบบสอบถามกับประชากรและรับแบบสอบถามกลับคืนทันทีหลังจากตอบแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วน โดยได้รับแบบสอบถามที่ตอบครบถ้วน จำนวน 86 ฉบับ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างและพัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความน่าเชื่อถือ และทดสอบโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.860

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประโยชน์ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาการนำไปใช้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.00) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 56.98) ที่อยู่ในสาขานิเทศศาสตร์ (ร้อยละ 79.07) เรียนรายวิชาการรู้เท่าทันสื่อ (ร้อยละ 8.14)

ตอนที่ 2 ประโยชน์ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประโยชน์ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา มีดังนี้

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา

ประโยชน์ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ	ค่าเฉลี่ยของประชากร	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร	ระดับความคิดเห็น
1. นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อต้องมี	4.62	0.63	มากที่สุด
2. นักศึกษาเห็นความสำคัญของคุณค่าคุณธรรม จริยธรรม ที่บุคคลพึงมี ทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคม	4.72	0.45	มากที่สุด
3. นักศึกษาตระหนักว่าสื่อมีบทบาทในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และอื่น ๆ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อหรือสร้างอิทธิพลทางลบและทางบวกต่อชุมชนสังคม ประเทศชาติได้	4.34	0.72	มากที่สุด
4. นักศึกษาสามารถเลือกรับข่าวสารหรือเนื้อหาต่าง ๆ จากสื่อที่ดีที่มีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาเองได้	4.49	0.58	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประโยชน์ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ	ค่าเฉลี่ย ของประชากร	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ของประชากร	ระดับ ความ คิดเห็น
5. นักศึกษาสามารถประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับสื่อและการนำเสนอของสื่อที่ได้พบเห็นเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.07	0.89	มาก
6. นักศึกษาสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อตัวนักศึกษาเองได้อย่างสร้างสรรค์	4.02	0.75	มาก
7. นักศึกษาได้เรียนรู้ว่าการมีจิตสาธารณะนั้นมีความสำคัญต่อชุมชน ท้องถิ่น หรือสังคมที่นักศึกษาเป็นสมาชิกอยู่	4.35	0.82	มากที่สุด
8. นักศึกษาเคารพและยอมรับในความแตกต่างกันของบุคคล ทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว ถิ่นที่อยู่ และความแตกต่างทางวัฒนธรรมอื่น ๆ	4.45	0.76	มากที่สุด
9. นักศึกษาสามารถใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์การสื่อสารในชีวิตประจำวันของตัวนักศึกษาเอง	4.14	0.82	มาก
10. นักศึกษาสามารถออกแบบสร้างสรรค์สื่อและเนื้อหาของสื่อได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ของตนเอง ชุมชน และสังคม	4.13	0.74	มาก
รวม	4.33	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) นักศึกษาเห็นความสำคัญของคุณค่า คุณธรรม จริยธรรม ที่

บุคคลพึงมีทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคม 2) นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อต้องมีและ 3) นักศึกษาสามารถเลือกรับข่าวสารหรือเนื้อหาต่าง ๆ จากสื่อที่ดีที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาเองได้

ตอนที่ 3 การนำไปใช้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการนำไปใช้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา มีดังนี้

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นต่อการนำไปใช้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา

การนำไปใช้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ	ค่าเฉลี่ย ของประชากร	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ของประชากร	ระดับ ความคิดเห็น
1. นักศึกษาจะประเมินตัดสินคุณค่าทางศิลปะต่อเนื้อหาสื่อที่นักศึกษา ดู ฟัง หรืออ่าน	4.09	0.79	มาก
2. นักศึกษาจะประเมินตัดสินคุณค่าในเชิงสาระความรู้ ศีลธรรม จรรยาบรรณ วัฒนธรรม ประเพณีต่อเนื้อหาข่าวสารที่นักศึกษา ดู ฟัง หรืออ่าน ทั้งในระดับประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาและสังคม	4.21	0.73	มากที่สุด
3. นักศึกษาจะประเมินว่าเนื้อหาข่าวสารต่าง ๆ ของสื่อได้สร้างให้เกิดค่านิยม แนวคิด ภาพตัวแทนต่าง ๆ ที่สื่อสร้างขึ้น และจะปฏิเสธไม่ยอมรับค่านิยม แนวคิด ภาพตัวแทนที่สื่อได้สร้างความหมายขึ้นมาแล้วไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง	4.08	0.87	มาก
4. นักศึกษาจะแสวงหาเนื้อหาข่าวสารที่นักศึกษาต้องการจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ และคัดเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ถูกต้อง และจัดการได้อย่างเป็นระบบ	4.37	0.70	มากที่สุด
5. นักศึกษาจะผลิตเนื้อหาข่าวสารและสื่อได้โดยใช้เทคนิคทางด้านภาพ และเสียงในการประกอบสร้างความหมายต่าง ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์	4.13	0.68	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การนำไปใช้ในเรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อ	ค่าเฉลี่ย ของประชากร	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ของประชากร	ระดับ ความคิดเห็น
6. นักเรียนจะผลิตสื่อ โดยเลือกใช้สัญลักษณ์เทคนิคทางด้านภาพ และเสียงต่าง ๆ เพื่อสร้างความหมาย สื่ออารมณ์ และความงามทางศิลปะ	4.30	0.67	มากที่สุด
7. นักเรียนจะผลิตเนื้อหาข่าวสารและสื่อ โดยมีการวิเคราะห์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ และกลวิธีในการสื่อสาร ได้อย่างเหมาะสม	4.38	0.68	มากที่สุด
8. นักเรียนจะออกแบบเนื้อหาสารผ่านองค์ประกอบภาพและเสียง ให้ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเข้าใจ และชื่นชอบผลงานตน	4.27	0.64	มากที่สุด
9. เมื่อนักเรียนได้รับเนื้อหาข่าวสารผ่านสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คเกี่ยวกับดารา บุคคลที่มีชื่อเสียง หรือกลุ่มคนเชื้อชาติใดในทางลบ นักเรียนจะอธิบายได้ว่าสื่อใช้กลวิธีอะไรในการสร้างความหมายทางลบให้กับบุคคลเหล่านั้น และเห็นว่าตนเองไม่จำเป็นต้องเชื่อตามที่สื่อนำเสนอ	4.16	0.82	มาก
10. เมื่อนักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำรายงาน ในการแสวงหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต นักเรียนจะแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่หลากหลาย แต่จะไม่เชื่อข้อมูลที่พบในทันที ต้องตรวจสอบก่อนว่าเว็บไซต์นั้นน่าเชื่อถือหรือไม่ ผู้เขียนเป็นใคร สารนั้นตรงกับความต้องการของนักเรียนหรือไม่	4.22	0.90	มากที่สุด
11. นักเรียนจะผลิตเนื้อหาข่าวสารและสื่อที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชุมชน สถานศึกษา หรือสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่	4.27	0.87	มากที่สุด
รวม	4.23	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การนำไปใช้ในเรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) นักศึกษาจะผลิตเนื้อหาข่าวสารและสื่อ โดยมีการวิเคราะห์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ และกลวิธีในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม 2) นักศึกษาจะแสวงหาเนื้อหาข่าวสารที่นักศึกษาต้องการจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ และคัดเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ถูกต้อง และจัดการได้อย่างเป็นระบบ และ 3) นักศึกษาจะผลิตสื่อ โดยเลือกใช้สัญลักษณ์ เทคนิคทางด้านภาพ และเสียงต่าง ๆ เพื่อสร้างความหมาย สื่ออารมณ์ และความงามทางศิลปะ

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป และอภิปรายผล

ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. นักศึกษามีความรู้เรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อในระดับมาก และสามารถตระหนักถึงสิ่งที่สื่อเสนอเกินจริงไม่ว่าจะเป็น ดาราที่เห็นว่าสวย หุ่นดี ผิวพรรณดี แต่งกายมีรสนิยมในรายการหรือละครโทรทัศน์ ความจริงอาจไม่เป็นเช่นนั้น เพราะการที่ดาราดูดีได้เป็นผลจากการใช้เทคนิคทางด้านภาพต่าง ๆ เข้ามาช่วย และ ขนาดภาพ มุมกว้าง การเชื่อมต่อภาพ การจัดแสงที่แตกต่างกันสามารถสร้างความหมายต่อสารที่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนต้องเรียนรู้และวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งได้ ดังที่ Thoman & Jolls (2003) เสนอว่า มุมกล้องแบบนี้ทำให้เรามีความรู้สึกอย่างไรต่อสินค้าในโฆษณา เรารู้อะไรจากที่ตัวละครแต่งหน้า ทำผม ใส่เสื้อผ้า เครื่องประดับแบบนี้ เห็นได้ว่า นักศึกษาส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากสื่อโฆษณา ซึ่งในการเรียนการสอนเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อครั้งนี้ จะต้องมีการเพิ่มการสอนแทรกในรายวิชาอื่น ๆ ด้วย หรือการจัดการการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมที่เป็นเชิงบูรณาการมากขึ้น ดังที่นักวิชาการ Considine Horton & Moerman, (2009) เห็นว่า การรู้เท่าทันสื่อเป็นแนวคิดสหวิทยาการซึ่งสามารถถูกพัฒนา ถูกพิจารณาได้หลายวิธี หลายมุมมอง ในผลการวิจัยเรื่องความเข้าใจในเรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อก็เช่นเดียวกัน แม้ว่านักศึกษามีความเข้าใจในเรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาในรายข้อ นักศึกษาตระหนักว่านักศึกษาตีความหมาย สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างความหมายผ่านเนื้อหาข่าวสารในสื่อได้ นอกจากนั้น นักศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า เนื้อหาข่าวสารที่สื่อผลิตขึ้นนั้นมีนัยทางธุรกิจการค้าแอบแฝงอยู่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีทักษะที่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนตามยุทธวิธีสหวิทยาการและการศึกษาข้ามสื่อของ อูณาโลม จันทรรุ่งมณีกุล, (2549 : 16-25) ที่มีการนำประเด็นที่น่าสนใจในสื่อมาวิเคราะห์มุมมองจากศาสตร์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายความรุนแรงของสื่อผ่านมุมมองด้านประวัติศาสตร์ วรรณกรรม สังคมวิทยา จิตวิทยา และ ทฤษฎีการสื่อสาร เป็นต้น

2. นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ในเรื่องการเรียนรู้เท่าทันสื่อ ดังนี้คือ 1) นักศึกษาจะผลิตเนื้อหาข่าวสารและสื่อ โดยมีการวิเคราะห์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ และกลวิธีในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม 2) นักศึกษาจะแสวงหาเนื้อหาข่าวสารที่นักศึกษาต้องการจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ และคัดเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ถูกต้อง และจัดการได้อย่างเป็นระบบ และ

3) นักศึกษาจะผลิตสื่อ โดยเลือกใช้สัญลักษณ์ เทคนิคทางด้านภาพและเสียงต่าง ๆ เพื่อสร้างความหมาย สื่อ อารมณ์ และความงามทางศิลปะ จะเห็นได้ว่า เมื่อนักศึกษาได้รับมอบหมายงานให้ค้นคว้าหาข้อมูลทาง อินเทอร์เน็ต นักศึกษาจะแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย แต่จะไม่เชื่อถือข้อมูลที่ได้พบ ในทันที และทำการตรวจสอบก่อนว่าเว็บไซต์นั้น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ คือ ความน่าเชื่อถือหรือไม่ ผู้เขียนเป็นใคร สารนั้นตรงกับความต้องการของนักศึกษาหรือไม่ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นการมีวิจารณญาณ ในการรับสื่อผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของเนื้อหาสื่อ จะ เห็นได้ว่า นักศึกษามีการรู้เท่าทันสื่อมาก ซึ่งจากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุศักดิ์ รัตมีเวียงชัย (2555 : 22) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อโฆษณาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนชุมชน ประชาธิปัตย์วิทยาการ ผลการวิจัยพบว่า เพศแตกต่างกัน จะมีระดับการรู้เท่าทันสื่อวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน การรู้เท่าทันสื่อ นั้น กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีระดับการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาตามรายชื่อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับมากที่สุด

3. นักศึกษามีการนำไปใช้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ เมื่อพิจารณาพบว่า 1) นักศึกษาเห็นความสำคัญ ของคุณค่า คุณธรรม จริยธรรม ที่บุคคลพึงมีทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคม 2) นักศึกษาตระหนักถึง ความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อต้องมีและ 3) นักศึกษาสามารถเลือกรับข่าวสาร หรือเนื้อหาต่าง ๆ จากสื่อที่ดีที่มีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อตัวนักศึกษาเองได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีการเรียกร้องใน ระดับสากลเสมอมา ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ (2544 : 432) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อว่า เพราะเนื้อหาที่สะท้อนจากสื่อจะมีความหมายใน 2 ระดับ คือ เนื้อหาที่แสดงออกอย่างเปิดเผย และเนื้อหาที่ แฝงเร้น ไม่ว่าจะป็นอคติ ภาพแบบฉบับตายตัว ภาพลักษณ์ เป็นต้น จากผลการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่า ทันสื่อของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการฝึกอบรมต่อการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาที่ได้รับการ ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อมีคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการฝึกและ รูปแบบที่ดีที่สุดในการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา คือ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อทั้ง 3 ด้านคือ ด้านการคิด ความรู้สึก/จิตใจและพฤติกรรมร่วมกับการฝึกอบรมทำโครงการ

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. การพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ ต้องเน้นการพัฒนาด้านความคิดหรือกระบวนการทางปัญญา คือ การคิดวิจารณ์หรือการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาหรือผู้รับสารมีความรู้ ความเข้าใจและมี ทักษะในการรับ เลือก วิเคราะห์ ประเมิน แยกแยะ ตอบโต้แสดงความคิดเห็นต่อสื่อ อย่างมีเหตุผล รู้ถึง ผลกระทบของเนื้อหาสื่อว่ามีผลต่อพฤติกรรมอย่างไร หวังผลอะไร เพื่อจะได้สามารถจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้ อย่างเหมาะสม

2. สื่อมวลชนและผู้ผลิตสื่อ ต้องเรียนรู้ และทบทวนกลวิธีการสร้างสื่อในปัจจุบัน ว่ามีความน่าเชื่อถือ มีความเหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้ผู้ผลิตสื่อและสื่อมวลชนได้ชื่อว่าเป็นผู้ส่งสาร ควรตระหนักถึงจรรยาบรรณวิชาชีพของตนเองในการที่จะส่งสารอย่างมีคุณภาพ ใส่ใจคนรอบข้าง ใส่ใจสังคม อย่างเข้าใจ กฎเกณฑ์ กติกาการอยู่ร่วมกันในโลกออนไลน์ แต่ถ้าสื่อมวลชนและผู้ผลิตสื่อทุกคน ใช้สติ ใช้ปัญญาความรู้ ความจริง และเจตนาดี หวังดีต่อกัน เพื่อสร้างสรรค์สังคมไทย โลกก็จะน่าอยู่มากขึ้น

5.3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้ที่สนใจสามารถ ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อ: ประโยชน์และการนำไปใช้ กับนักศึกษาสาขาหรือคณะอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากนักศึกษานิเทศศาสตร์
2. ผู้ที่สนใจสามารถ เปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อระหว่างนักศึกษานักศึกษานิติศาสตร์ กับนักศึกษานักศึกษาวิชาอื่น ๆ ภายในมหาวิทยาลัยเดียวกัน
3. ผู้ที่สนใจสามารถ เปรียบเทียบการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน
4. ผู้ที่สนใจสามารถ ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อท้องถิ่นของเยาวชนในภูมิภาคต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2544). ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์จำกัด.
- โครงการวิจัยมันส์เท่าทันสื่อ. (2552). วิจัยมันส์ เท่าทันสื่อ. **คู่มือจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.** (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร : ปิ่นโตพับลิชชิง.
- จินตนา ต้นสุวรรณนนท์. (2550). ผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. ปรินทิพนิพนธ์ สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- โตมร อภิวันทนากร. (2552). **คิดอ่าน ปฏิบัติการเท่าทันสื่อ คู่มือสำหรับจัดกระบวนการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนรู้ทันสื่อ.** กรุงเทพมหานคร : แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- อนงค์นาฏ รัศมีเวียงชัย. (2555). **โครงการวิจัยเรื่องการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ.** คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. [ออนไลน์] ค้นเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2558 จาก dog.qa.tu.ac.th/documente/7.jc/jc/ปีการศึกษา%202555/องค์ประกอบที่%205/สมศ.8/สมศ.8-9%20รายงานโครงการวิจัย%20การรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา%20.pdf.

อุณาโลม จันทรรุ่งมนีกุล. (2549). 'เปิดม่านการรู้เท่าทันสื่อ' ในอมรรัตน์ ทิพย์เลิศ เปิดประตูสู่การรู้เท่าทันสื่อแนวคิดทฤษฎีและประสบการณ์การรู้เท่าทันสื่อเพื่อสุขภาพ. นนทบุรี : โครงการสื่อสร้างสรรค์สุขภาพ (สสส.)

Considine, D., Horton, J. & Moorman, G. (2009). Teaching and Reading the Millennial Generation Through Media Literacy. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 52 (6), 471-481.

Potter, W. J. (2004). *Theory of media literacy: A Cognitive approach*, California USA: Sage Publications.

Potter, W. J. (2014). *Media Literacy*. (7th ed.). London : Sage Publications.

Silverblatt, A. & Eliceiri, E. M. E. (1997). *Dictionary of Media Literacy*. Greenwood.

Thoman, E. & Jolls, T. (2003). *Literacy For the 21st Century: An Overview & Orientation Guide To Media Literacy Education*, Retrieved August 6, 2019, from http://www.medialit.org/sites/default/files/01_MLKorientation.pdf.